

Nr 496.

Av herrar Wiklund i Stockholm och Widén, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, med förslag till religionsfrihetslag m. m.

Äktenskapets civilrättsliga konsekvenser ha nödvändiggjort detaljerade bestämmelser om formerna för dess ingående. Dessa ha ytterligare komplicerats genom att i vårt land sedan någon tid funnits två skilda former, genom vilka äktenskap kunnat komma till stånd, nämligen den kyrkliga och den borgerliga. Kungl. Maj:t har i proposition till årets riksdag — för att i religionsfrihetens intresse tillmötesgå frikyrkornas önskemål att de som vilja ingå äktenskap inom någon frikyrka icke skola behöva vigas även av en statskyrkopräst eller borgerligt för att laga verkan av äktenskapet skall uppstå — föreslagit vissa ändringar i den del av giftermålsbalken, som innefattar bestämmelser rörande kyrklig vigsel.

Det kan emellertid starkt ifrågasättas, om icke den riktiga lösningen av berörda spörsmål vore införande av obligatoriskt civiläktenskap, en utväg som från inflytelserikt frikyrkohåll sedan lång tid tillbaka ofta anbefallts. På denna väg skulle en väsentlig förenkling kunna ernås i lagstiftningen utan minskad respekt för äktenskapets rättsliga innebörd. Genom civiläktenskapets införande skulle rättssamhället lagstifta om det som behöver lagstiftas om på detta område och ingenting annat. Staten torde icke böra befatta sig med de högtidliga former, i vilka medborgarna önska omgiva äktenskaps ingående, exempelvis ceremonier av religiös karaktär.

Acceptera statsmakterna denna lösning, måste det förutsättas, att formaliteterna vid civiläktenskaps ingående för att eliminera praktiska olägenheter särskilt på landsbygden begränsas till det minimum, som erfordras för att tillgodose civilrättens krav.

Nu antydda lösning motivera vi närmast ur frikyrklig och religiös synpunkt. Den ur lagstiftningssynpunkt besvärliga frågan om frikyrko pastorsers vigselrätt och dess räckvidd skulle med införande av obligatoriskt civiläktenskap icke längre vara aktuell. Denna komplicerade fråga har endast mycket kortfattat berörts i propositionen. Det förutsattes i denna, att Kungl. Maj:t skall meddela förordnanden om vigselrätt för pastorer eller motsvarande funktionärer inom de frikyrkliga samfundet, i den mån dessa funktionärer kunna betros med dylik rätt. Vid det urval, som alltså skall ske, komma med säkerhet många anledningar till på detta känsliga område speciellt uppsplitande irritation att uppstå, vilka aldrig skulle behöva

förekomma, om civiläktenskap bleve obligatoriskt. Att frikyrkorna själva önska vigselrätt för sina pastorer får anses som en av praktiska skäl förestavad eftergift mot det borgerliga samhället. De frikyrkopastorer, som skulle erhålla vigselrätt, komma ju att momentant uppgiva frikyrkoprincipen, nämligen vid vigselförrättning, då de måste betraktas som stats-tjänstemän. Denna eftergift kan undvikas genom att obligatoriskt civiläktenskap införes. Härtill kommer att den ömtåliga frågan om statskyrko-prästernas vigselkyldighet, som ur religiös synpunkt är mycket betänklig och vållar många av dessa präster svåra samvetskonflikter, skulle bli mera lätthanterlig, eftersom den kyrkliga vigselakten därefter skulle få helt religiös karaktär och kunna bedömas som sådan. En på denna väg renodlat religiös vigselakt skulle enligt vår mening få en starkare andlig innebörd och helgd över sig, enär den sannolikt icke vidare skulle ifrågakomma i sådana fall, då en dylik akt vid äktenskapets ingående verkar stötande för den religiösa känslan. Den kyrkliga vigselaktens belastning i detta avseende skulle därmed komma att försvinna.

Det synes önskvärt, att de nuvarande funktionärerna vid borgerlig vigsel, vilka såsom rättsväsendets tjänare av psykologiska skäl knappast kunna anses som de utan vidare lämpligaste samhällsrepresentanterna för en dylik uppgift, vid införande av obligatoriskt civiläktenskap utbytas mot funktionärer, som äro mera lämpade att fylla de rent formella funktioner det då kan bli fråga om.

Givet är att införandet av obligatoriskt civiläktenskap erfordrar en mångfald överväganden av skilda slag och därför måste göras till föremål för särskild utredning. Ovan anförda synpunkter äro enligt vår mening så starkt vägande, att vi anse oss böra hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning angående införande av obligatoriskt civiläktenskap.

Stockholm den 29 mars 1951.

Daniel Wiklund

i Stockholm

A. Widén.